

ich, że lektura autorów świętych mądrze przygotowana przez studium autorów pogańskich uczyniła z nich mistrzów słowa i stylu.

W drugim referacie, omawiającym "Znaczenie wyrazu "fides" u św. Augustyna", ks.doc.dr hab.

H.Wójtowicz stwierdził, że Augustyn nawiązał do kluczowego w myśli rzymskiej pojęcia "fides", przeciwstawił je wiarołomstwu kartagińczyków /fides Punica/ oraz ukazał relacje zachodzące między "fides" i "ratio", nawiązując do podstawowego dla chrześcijaństwa problemu rozróżniania "fides quae creditur" /treść wiary/ i "fides qua creditur" /akt wiary/. Doc.dr hab. Krystyna Stawecka w referacie

"Z dziejów języka łacińskiego" przedstawiła historię języka łacińskiego w XVI i XVIII wieku, stwierdzając, że mową ludzi wykształconych pozostawała wówczas nadal łacina, a wzorem Cyceron. Uniwersalizm łaciny otwierał horyzonty na cały świat ludzi wykształconych. W referacie "Językoznawstwo konfrontatywne a nauczanie łaciny". - dr hab.Michał Kaczmarek wykazał przydatność i możliwości wykorzystania językoznawstwa konfrontatywnego w nauczaniu łaciny.

Dyskusja skupiła się głównie wokół pomocy dydaktycznych w nauczaniu języka łacińskiego w Wyższych Seminarjach Duchownych, czemu w sukurs przychodzi antologia Kurta Smolaka "Christentum und Römische Welt"¹. Podsumowania i zamknięcia spotkania dokonał ks.doc. H.Wójtowicz, zapowiadając termin przyszłego zjazdu Sekcji Filologicznej na wrzesień 1985 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie oraz publikację materiałów obecnego sympozjum w "Vox Patrum".

Ks. Augustyn Eckmann - Lublin

7. LXXX ZJAZD POLSKIEGO TOWARZYSTWA FILOLOGICZNEGO

W dniach 22 - 24 września 1984 r., w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w Lublinie, odbył się jubileuszowy LXXX Zjazd Polskiego Towarzystwa Filologicznego. Wzięło w nim udział ok. 130 osób repre-

1 Por. recenzję tej książki na ss.441-444 niniejszego zeszytu.

zientujących wszystkie polskie Koła PTF. Rozpoczęcie obrad poprzedziła msza św. koncelebrowana w Kościele Akademickim KUL przez ks. dra S. Longosza i ks. lic. S. Sojkę pod przewodnictwem ks. doc. dra hab. H. Wójtowicza.

Obrady Zjazdu otworzyła prezes PTF prof. dr hab. Maria Cytowska /UW/ wyrażając radość, że mogą się one odbywać właśnie w katolickiej Uczelni. W imieniu Władz Uniwersyteckich uczestników zjazdu powitał prorektor doc. dr hab. J. Czerkowski, podkreślając, że specyfika naszej Uczelni polega na "intelektualnej pracy nad kulturą chrześcijańską". Zwrócił on również uwagę, że jednym z najbardziej owocnych dialogów w dziejach kultury europejskiej, był dialog chrześcijaństwa z myślą grecką. "W tym dialogu zostały sprecyzowane podstawy kultury europejskiej, otwartej na najwyższe wartości. Droga, która prowadzi do wyjścia z wszelkich kryzysów - to droga pogłębionej medytacji nad jej grecko-rzymskimi i chrześcijańskimi korzeniami. Tymi korzeniami są takie wartości, jak prawda, dobro i świętość. Refleksja nad tym wszystkim nie jest ucieczką w przeszłość, lecz jest budową przyszłości". Słowa te znalazły wyraźny oddźwięk zarówno podczas wprowadzeń do referatów, jak i w czasie dyskusji nad ich tematyką, nadając całości obrad charakter zgodny ze specyfiką Katolickiej Uczelni.

W ciągu trzech dni wygłoszono następujące odczyty:

- doc. dr hab. H. Podbielski, Prezes Lubelskiego Koła PTF /KUL/ - "Współczesne metody badań mitu greckiego".
- mgr J. Janik /KUL/ - "Kontrola wiedzy i umiejętności uczniów w procesie nauczania".
- mgr M. Grzesiowski /UW/ - "Język łaciński na lektoratach - próby intensyfikacji nauczania".
- dr R. Chodkowski /KUL/ - "Rola bóstwa w decyzji bohatera tragicznego u Ajschylosa".
- ks. doc. dr hab. H. Wójtowicz /KUL/ - "Mistycyzm w religii rzymskiej".
- mgr B. Milewska /UW/ - "Mitologia wykładnią nauk moralnych w Victoria deorum Klonowica".
- dr M. Borowska /UW/ - "Wojna trojańska w Trojankach Eurypidesa i w Trojankach Seneki".
- doc. dr hab. K. Stawecka /KUL/ - "Alegoreza mitologiczna w poezji łacińskiej XVI i XVII wieku".
- mgr A. Witz-Cieślak /KUL/ - "Hercules Christianus".

Zaplanowana wcześniej idea Zjazdu, mającego uwypuklić relacje chrześcijaństwa z antykiem klasycznym, zaznaczyła się wyraźnie w kilku wystąpieniach. Ze względu na zamierzoną publikację wszystkich materiałów powyższego sympozjum, zasygnalizujemy tutaj tylko ich myśli przewodnie oraz głosy w dyskusji.

II. P o d b i e l s k i omawiając tzw. alegoryczną interpretację mitu podkreślił, że teoretyczna próba określenia i egzegezy mitu, datująca się już od tzw. Oświecenia greckiego /V-IV w. przed Chr./, stosowana później przez długie wieki zwłaszcza przy wyjaśnianiu poematów Homera i Hezjoda, cieszyła się szczególną popularnością wśród apologetów chrześcijańskich. Dlatego też problem wyjaśniania genezy, istoty i funkcji mitu znalazł trwałe miejsce w badaniach religioznawców i teologów.

II. C h o d k o w s k i starał się w swym wystąpieniu wykazać, że decyzja bohatera tragicznego u Ajschylosa polegała często na uzależnieniu woli bohatera od woli sił wyższych. Ten konflikt między wolnością a koniecznością niwelował się w moralnym czynie bohatera. Czyn ten jednak nie jest afirmacją wynikającą z wiary w słuszność sprawy, lecz jest wyrazem rozpacz. Decyzji bohatera Ajschylosa towarzyszy więc tragiczna świadomość, która dotyczy jego własnego losu. W dyskusji nad tym problemem prof.dr M.Brożek poruszając zagadnienie woli stwierdził, że "myśl grecka nie miała wypracowanej w wystarczający sposób koncepcji wolności jako takiej" dopiero "chrześcijaństwo wprowadziło jedną wolę Bożą wyzwalając tym samym dotychczasową myśl grecką od dylematu wielu sił boskich".

A. W i t z - C i e ś l a k uzasadniała w swym referacie, w oparciu o zabytki sztuki starożytnej, że Herkules jako uosobienie pobożności, szlachetności, doskonałości lub innych cnót, był niezadkim tematem przedstawięń plastycznych i twórczości poetyckiej. Zaznaczyła przy tym, że faktu tego nie można odnosić jedynie do starożytności pogańskiej, gdyż tę inspirację starała się przejąć, choć nie często, także myśl wczesnochrześcijańska, w celu lepszego naświetlenia nowych idei wynikających z nauki Chrystusa. W nawiązaniu do powyższych wywodów doc.dr hab. B.Filarska wysunęła możliwość stwierdzenia, że Herkules w kontekście "interpretatio christiana" mógłby być pojmowany jako prototyp Chrystusa jedynie tylko przy tym założeniu, że jego postać byłby rozumiana wyłącznie jako zapowiedź misji Chrystusa.

Ks. H. W ó j t o w i c z poświęcił wiele uwag relacjom między mistyką starożytną a religią chrześcijańską, przytaczając szereg wypowiedzi Klemensa Aleksandryjskiego, który własną wiarę wyrażał w pięknych słowach zapożyczonych z misterii pogańskich. Wypowiedzi swe oparł przede wszystkim na fragmencie zaczerpniętym z "Protreptikos":

"O prawdziwie święte misteria! O czyste światło! Prowadzi mnie Światło pochodni. Oglądam niebo i Boga. Przez wtajemniczenie staję się świętym. Pan jest moim hierofantem, wtajemniczającym mnie w misteria. Prowadzi mnie ze światłem. Pieczętuje dla siebie mistę, czciciela wtajemniczonego w misteria. Poleca Ojcu na wieki pod opiekę tego, kto uwierzył. To są obrzędy, misteria bakchiczne moich misterii. Jeśli chcesz i ty daj się wtajemniczyć. Będziesz uczestniczył w chórze z aniołami dokoła niestworzonego niezniszczalnego i jedyne go tylko w istocie Boga, śpiewając z nami hymn Słowa Bożego¹.

Mówiąc o wpływie oraz charakterze pogańskich nurtów mistycznych w ich relacji do chrześcijaństwa, prelegent zwrócił uwagę na XI księgę "Metamorfoz" Apulejusza /II w. po Chr./, z której można wnioskować, że związek misterii pogańskich z chrześcijaństwem miał miejsce nie tylko we wschodniej, ale i zachodniej części imperium rzymskiego. W misteriach jednak na terenach języka greckiego więcej jest aspektów intelektualnych, zaś na terenach języka łacińskiego dochodzą bardziej do głosu obrzędy i religijne praktyki misteryjne.

W uzupełnieniu naszej relacji trzeba jeszcze wspomnieć o ciekawej homilii ks. dra A. Eckmanna, nawiązującej do przewodniej myśli Zjazdu, wygłoszonej w drugim dniu obrad. Uczestnicy mogli również obejrzieć inscenizację pt. "Duo medici" na temat stosu lekarskiego dawniej i dziś, wystawioną przez Koło Klasyków KUL w opracowaniu

1 Protreptikos 120, 1-2, Sch 2, 189-190: "Ὁ τῶν ἀγίων ὡς ἀληθῶς μυστηρίων, "ω φωτὸς ἀκηράτου. Δαδουχοῦμαι τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸν θεὸν ἐποπτεῦσαι, ἅγιος γίνομαι μουσμενος, ἱεροφαντεῖ δὲ ὁ κύριος καὶ τὸν μυστὴν σφραγίζεται φωταγωγῶν, καὶ παρατίθεται τῷ πατρὶ τὸν πεπιστευκότα αἰῶσι τηρούμενον. Ταῦτα τῶν ἐμῶν μυστηρίων τὰ βακχεύματα· εἰ βούλει, καὶ σὺ μουσ, καὶ χορευσεις μετ' ἀγγέλων ἀμφὶ τὸν ἀγζυνητον καὶ ἀνώλεθρον καὶ μόνον ὄντως θεόν, συνυμνοῦντος ἡμῶν τοῦ θεοῦ λόγου.

i reżyserii ks. lic. S. Sojki².

Zamykając LXXX Zjazd PTF prof. M. Cytowska wyraziła wdzięczność pod adresem zarówno władz uniwersyteckich KUL, jak i lubelskich organizatorów spotkania oraz wszystkich uczestników z zewnątrz i studentów filologii klasycznej KUL. Goście z całej Polski pozostawili po sobie niezapomniany stygmat humanizmu chrześcijańskiego, który na każdym miejscu, w każdym słowie, a nawet spojrzeniu dawał się wyraźnie odczuwać. Ci, którzy polskim umysłem przenikają kulturę i literaturę starożytnych Greków i Rzymian, którzy wnikają w treść duszy starożytnego Greka i Rzymianina swoją postawą wyrazili to, co ongiś zauważył Tertulian, że dusza człowieka jest "naturaliter christiana". I chociaż czas przesuwa tamte dni w przeszłość, to jednak duch, kiedy chce potrafi je uobecnić na co zwrócił uwagę nasz Wieszcz narodowy mówiąc "Przeszłość powinna znajdować się cała w duchu ludzkim, który zawsze jest obecnością". Wspominając te piękne pristinos dies chce się pod adresem naszych Gości wypowiedzieć słowa: LAUS ILLIS DEBETUR ET A NOBIS GRATIA MAIOR.

Ks. Stanisław Sojka - Lublin

2 Wykonawcami inscenizacji byli studenci Koła Klasyków: M. Chudoba, K. Józwiak, M. Otrocka, M. Piętał, A. Strużek, E. Szalast, B. Twarowska, A. Winiarczyk. W najbliższym czasie Koło Klasyków planuje wystawić za sugestią Zakładu Antyku Chrześcijańskiego łaciński spektakl średniowieczny /X w./: "Dulcitus" /Passio sanctarum virginum Agapis, Chioniae et Hirenae" Mosvitae Gandersheimensis.